

SAMENVATTING

Bij patiënten met een plaveiselcelcarcinoom uitgaande van de slijmvliezen in het hoofd-halsgebied komen in 10-35% van de gevallen multipele primaire tumoren voor. De tweede, (respectievelijk derde, etc.) primaire tumoren manifesteren zich in de grote meerderheid enige maanden tot enige jaren na de behandeling van de zogenaamde index-tumor in het hoofd-hals gebied. Behandeling van de index-tumor is vaak succesvol; de prognose op langere termijn wordt dan ook bij vele patiënten in belangrijke mate mede bepaald door de eventuele tweede (respectievelijk derde, etc.) primaire tumor.

In Hoofdstuk I wordt een literatuuroverzicht gegeven over multipele primaire tumoren in het algemeen en bij patiënten met een hoofd-halstumor in het bijzonder. Bij deze laatste groep ontstaat de meerderheid van de tweede primaire tumoren in de luchtweg en de bovenste voedselweg, dat wil zeggen tot aan de maag. Uitvoerig wordt in dit verband ingegaan op de etiologische betekenis van roken en drinken.

In Hoofdstuk II wordt een retrospectieve studie betreffende 1130 patiënten met een plaveiselcelcarcinoom van mondholte, orofarynx, hypofarynx en larynx, en 204 patiënten met een premaligne slijmvlies afwijking van de larynx beschreven. De frequentie en lokalisatie van de tweede primaire tumor blijkt gecorreleerd aan de lokalisatie van de eerste tumor, en aan het geslacht. Bij patiënten met een larynxcarcinoom is circa 60% van de tweede primaire tumoren in de long gelokaliseerd. Bij patiënten met een mondholtecarcinoom is de lokalisatie van de tweede primaire tumor minder gerelateerd aan dezelfde tractus; hier komen de tweede primaire tumoren verspreid over de gehele luchtweg en bovenste voedselweg voor. Bij de premaligne slijmvliesafwijkingen van de larynx lijkt de frequentie tweede tumoren te correleren met de klassificering van Kleinsasser, in de zin dat bij oplopende klasse meer tweede tumoren voorkomen. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk een prospectieve studie beschreven betreffende de waarde van panendoscopie - bronchoscopie, oesophagoscopie en laryngoscopie - bij patiënten met een plaveiselcelcarcinoom uitgaande van de slijmvliezen van het hoofd-halsgebied in het kader van de initiele diagnostiek. De uitkomsten van deze studie lijken panendoscopie als routine ingreep niet te

rechtvaardigen.

In Hoofdstuk III worden de resultaten beschreven van een onderzoek naar de betrokkenheid van het "Human Leucocyte Antigen" (HLA)-systeem en immunoglobuline allotypen bij de pathogenese van multiële primaire tumoren. Er wordt aannemelijk gemaakt dat - naast bekende omgevingsfactoren als roken en drinken - genetische factoren een rol spelen bij de pathogenese van tweede primaire tumoren. Het is mogelijk dat de bepaling van kappa marker 1 (Km1) klinische consequenties heeft, gezien het feit dat Km(1) bij alle onderzochte patienten met multiële tumoren ontbreekt, maar bij 25% van de patienten met uitsluitend een hoofd-halstumor aanwezig is.

In Hoofdstuk IV wordt op grond van de eerder vermelde gegevens een beleid voorgesteld ten aanzien van vroege opsporing van tweede primaire tumoren ten tijde van de initiële diagnostiek en in de nacontrole periode. Voor patienten met een larynxcarcinoom wordt beargumenteerd dat een prospectieve klinische studie naar de waarde van periodiek bronchoscopisch onderzoek gecombineerd met sputum cytologie tijdens de nacontrole periode zinvol en gerechtvaardigd is. Tenslotte wordt er op gewezen dat fotodynamische diagnostiek en wellicht ook therapie in de toekomst voor deze patientengroep mogelijk een belangrijk klinisch hulpmiddel kan worden.

De in dit proefschrift beschreven onderzoeken zijn in gewijzigde vorm elders gepubliceerd:

1. Dubbeltumoren bij patienten met een plaveiselcelcarcinoom van het slijmvlies in het hoofd-halsgebied. N. de Vries, I. van der Waal en G.B.Snow. N.T.v.G. 1985; 129:1734-1738.
2. Multiple primary tumours in laryngeal cancer. N. de Vries and G.B.Snow. Geaccepteerd in the Journal of Laryngol. and Otol. 1985.
3. Multiple primary tumours in oral cancer. N. de Vries, I. van der Waal and G.B.Snow. Int. J. Oral Maxillofac. Surg. 1986; 15:85-87.
4. Multiple primary tumors in patients with laryngeal squamous cell hyperplasia. N. de Vries, P. Olde Kalter and G.B. Snow. Geaccepteerd in Archives Otorhinolaryngol. 1985.
5. Immunoglobulin allotypes in head and neck cancer patients with multiple primary tumors. N. de Vries, G. de Lange, H.A. Drexhage, G.B.Snow. Aangeboden ter publicatie aan the Archives of Otorhinolaryngol.

6. HLA antigens and immunoglobulin allotypes in head and neck cancer patients with and without multiple primary tumors. N. de Vries, L.P. de Waal, G. de Lange, H.A.Drexhage, G.B.Snow. Aangeboden ter publicatie aan Cancer.